

ПЕНЗЕЛЬ, ТЕАТР І МІСТО —

це ключові слова до розповіді про художника, актора, театрознавця та корінного рівнянина
Ігоря Федоровича Жилінського

Кажуть, що історію свого краю потрібно починаючи вивчати ще тоді, коли є живі свідки чи то визначних, чи то непомітних подій. Бо якщо вони залишать цей світ, то й заберуть із собою неповторні враження від побаченого й пережитого. Адже історія — це не лише факти й події, а й почуття, які одвічно притаманні людині. І саме через сприйняття окремих особистостей ми вирішили знайомити рівнян із деякими сторінками історії нашого міста. У Рівному мешкають представники давніх родів, серед яких і Жилінські. Сьогоднішня розповідь про те, як жила родина в складні періоди нашої історії.

цював секретарем в об'єднанні рівненських ковбасників, згодом — секретарем в адвоката Гіршеля.

Однак найбільший пошук його душі — це іконопис. Федір Давидович був глибоко віруючою людиною і, коли брався до зображення ликов святих, постився, довго перебував у молитві. До нього зверталися монахи Корецького та Почаївського монастирів. У 40-і роки почав малювати для церков "Голофи". У повноцінний час на ікони особливого попиту не було, і безробітний художник змушений був влаштуватися на роботу секретарем у Рівненську міліцію.

«Коли після смерті Сталіна і Булганіна до керівництва СРСР прийшов Малінков, — розповідає Ігор Жилінський, — то більше уваги стали приділяти реставруванню пам'яток архітектури, в тому числі релігійних храмів. Тоді потребував відновлення надзвичайно гарний храм у с. Милостиві, і ми з батьком реставрували ікони 12 апостолів». У найстарішій у Рівному 250-літній Свято-Успенській церкві, що на вулиці Шевченка, є шість ікон, написаних Федором Жилінським. Є ікони рівненського містя в Польщі та Білорусі.

Батьківський талант художника успадкував його старший син Ігор. Разом із батьком вони реставрували ікони, малювали "Голофи", а з часом молодий художник Ігор Жилінський стає учасником мистецьких виставок, має схвальні відгуки і навіть відзнаки. Батькову ж картину "Циганка" береже як найдорожчий рідний спадок.

Тяжка хвороба загасила життя художника Федора Жилінського. Та залишився по ньому добрий слід — ікони, до яких приклоняються люди з вірою в серці, та троє його синів — Ігор, Мефодій та Анатолій.

«У ЦЬОМУ ТЕАТРІ Я ВИРОС...»

У Рівному добре відомі імена Ігоря й Анатолія Жилінських — акторів обласного театру, які все своє життя присвятили сцені та виконанню молодих акторських і режисерських талантів.

До великої сцени Ігор Федорович пішов з дитинства. На вулиці М. Гоголя (нині вул. С. Петлюри) 1908 року відкрито театр Зафрана (зараз на цьому місці знаходиться Народний дім). Це було муроване приміщення з трьома деревами, а зал був дещо нижчий горизонту землі. «У цьому театрі я виріс», — розповідає Ігор Жилінський. — Відвідував усі вистави, концерти, кіно. Там я «Подольночку» танцював».

Дитинство Ігоря Жилінського пройшло на «Кавказі», а шкільні роки розтяглися від 1936 року до середини 40-х. Перші три роки навчався в польській школі № 8, яка розміщувалася на вул. Чепліньського (сучасне приміщення Рівненського

інституту мистецтв РДГУ на вул. Хвильового). А з приходом радянської влади в 1939 році перевівся у 2 клас російської школи № 5. Під час німецької окупації діяла в Рівному певний час гуманітарна школа, в яку батьки записали хлопця. Так трапилося, що Ігор мав простуду і не пішов до школи саме в той день, коли німці підігнали вантажівки й усіх школярів силою вивозили до Німеччини. Йому пощастило залишитися вдома. Уже після війни переросток Жилінський знову сів за парту.

Служба в армії для Ігоря Жилінського стала особливим і переломним моментом його життя. Він потрапляє до Москви. Служба у Московській комендатурі дала змогу бувати в театрах, займатися в самодіяльному театрі, а потім —

бачити в залі корінних рівнян — Базуриних, Клешканів, Прохорових, Куліш, Логвинових та інших», — згадує Ігор Федорович. Працюючи в театрі, одночасно навчався в Київському театральному інституті на театрознавчому факультеті. Коли в Рівному відкрився інститут культури, Ігор Федорович пішов на викладацьку роботу. Усі, хто вчився в цього мудрого талановитого педагога, згадують його як зразок інтелігентності й порядності.

І сьогодні повільно ходять стрункий сивочолий чоловік повз своїх ровесників — липи і каштани, мимо перебудованих будинків його юності, вулицями старого й нового Рівного до молоді, що мріє про театр.

Слідом за Ігорем вирішив звідати акторського хліба молодший із братів

Федір і Пелагея Жилінські, 1924 рік

РІВНЕНСЬКИЙ «КАВКАЗ»

Мапа Рівного кінця XIX ст. засвідчує, що одне з передмість повітового центру мало назву «Кавказ». Саме там знаходилася вулиця Кавказка, що перетиналася вулицями Литовською й Бармацькою (пізніше й до сьогодні носить ім'я Адама Міцкевича).

ляв його від єврейського. Вхід же до нього був із вулиці Міцкевича. А ще на пагорбі зі сторони вулиці Млинівської були поховання жертв епідемії холери, що косила рівнян на початку XX ст. Забігаючи наперед, скажемо, що з 60-х років минулого століття розпочалася забудова цієї місцевості, тому пагорб став значно меншим. За бажанням родичів останки похованих на

«ще жоден фільм не відобразив такого жаху». Пригадує, як однієї ночі до їхнього дому постукала поранена, обморожена жінка, в одній сорочці жінки. То була сусідка Жилінських Злата Бромгер, яку забрали німці на розстріл. Та вона потрапила в останній просярок трупів, вночі виділа з тої ями і добралася на свою вулицю шукати прихистку. І хоч як було страшно за себе і за дітей, Пелагея сім діб переховувала єврейку Злату в льосі, потім та змогла добратися до лісу, знайти партизанів і залишилася живою.

За 60 повноцінних років невпізнаним став «Кавказ». Тепер це майдан Провісвіт, приміщення Рівненської облдержадміністрації, ЗОШ № 5, магазини, багатоповерхівки. А там, де було завітчане подвір'я і дерев'яна сільська хата Жилінських, тепер бавляться галасливі малюта дитячого садка № 23.

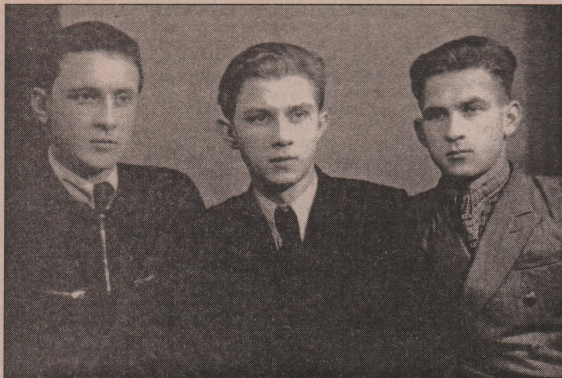
ХУДОЖНИК — СИН ХУДОЖНИКА

Федір Давидович Жилінський народився 1903 року. З початком першої світової війни сім'я Жилінських евакуювалася в Росію, зупинившись у Симбірську. У цьому місті Федір закінчив 4-класне училище. А згодом, повернувшись додому, одержав художню освіту у Варшаві, закінчивши академію «Штук пенських». Усе творче, трудове та сімейне життя художника Федора Жилінського пройшло в Рівному. Федір Давидович був хоррошим пейзажистом і копістком. Коли в 30-і роки в Рівному в парку проводилися «Торги Волинські», рівненські художники влаштували там аукціони, де продавали свої картини. Живопис не був основним засобом для утримання сім'ї. З дружиною Пелагеєю, одружившись у 1929 р., дали життя трьом синам. Він пра-

вославною кладовищі перенесли в с.Тинне. Там і спочиває нині подружжя Жилінських та їхні рідні.

У довоєнний час, за спогадами Ігоря Жилінського, в районі «Кавказу» жило багато бідних греків, а також тут мешкали польські та чеські родини. Згадує він прізвища Новаків, Валеских, Влучків, Саєнків, Литовченків, Богданів, Мардерів, Торонських, Хорунжиків. Будинки в цій частині міста були в більшості дерев'яні й одноповерхові. Вулиця Міцкевича, що доволі круто піднімалася вгору, була вимощена бруківкою, обабіч якої замість тротуарів — рівчакі, по яких стікала вода. Жили «кавказці» дружно, особливо діти, які разом гасали по дих пагорбах, ходили до школи, але кожен ходив до свого храму — церкви, костела, синагоги.

А потім прийшла війна. І нікого з єврейських сімей не залишилося в живих. За словами Ігоря Федоровича, який на власні очі бачив, що творили німецькі фашисти з єврейським населенням у Рівному,

Брати Жилінські: Ігор, Анатолій, Мефодій, 1955 рік

На розі вулиць Кавказької та Міцкевича була невелика продовгувата дерев'яна хата, в якій жила родина Жилінських. За свідченням Ігоря Жилінського, його прапрадід був литовцем і мав прізвище Жилінскаус. Осівши на українських землях, з часом прізвище змінилося на Жилінські. Унук того литовця — Давид Кирилович — був знайомий у місті, адже працював управителем рівненського банку. Його дружина Уліта залишилася в пам'яті нащадків як жінка дуже набожна, бо в 1935 році, продавши всю землю, вирушила в далеку подорож до Єрусалиму, про що потім чимало розповідала онукам.

У 1933 році «Кавказ» провів до останнього прихистку на Омелянівській цвинтар Давида, а в 1944 й Уліту. Цвинтар той був на доволі великому крейдовому пагорбі, і вхід на православне кладовище був із вулиці Литовської, мав огорожу і ще рів, який відді-

знайомство з народною артисткою СРСР Л.Тарасовою, яка допомогла солдатів влаштуватися вільним слухачем студії Малого театру. В Ігоря була перспектива залишитися в Москві, вчитися і працювати в столичному театрі. Але любов до батьків і рідної сторони перемогла. Повернувшись додому, бере участь у виставці народних промислів і як екскурсовод веде по ній розповідь. На виставку завітали артисти Рівненського театру й після спілкування з художником екскурсоводом запросили його на роботу в труп. Перша роль — ксьондз у виставі «Тарас Бульба». З 1954 по 1969 роки працював у Рівненському театрі актор Ігор Жилінський, зіграв десятки ролей, щоразу даруючи глядачам радість спілкування з прекрасним мистецтвом.

«Рівняни раніше дуже любили театр. Знали акторів, слідували за новими виставами. Завжди можна було

Жилінських Анатолій. У 1963 році він закінчив режисерський факультет Київського театрального інституту ім. І. Карпенка-Карого й після навчання два роки працював на сцені Рівненського театру актором і режисером. А далі його творчість продовжилася в Києві на посаді головного редактора літературно-драматичних програм Українського телебачення. Майже 30 років до самої смерті (1992 р.) він жив у постійному пошуку, його театр через телекран йшов у кожному українському доміку.

Зовсім інше захоплення було в середнього брата Мефодія. Він був інженером вагових приладів і працював на підприємстві «Рівненська сільгосптехніка» майже 50 років. Мефодія Федоровича не стало у 2000 році.

Галина ДАНИЛЬЧУК, завідувачка сектора виставок Рівненського обласного краєзнавчого музею